

УДК 378.091

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2020-92-16>

ТЕНДЕНЦІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДОКТОРСЬКОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Фаст Ольга Леонідівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету початкової освіти та фізичної культури
КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
olhafast.ua@gmail.com
orcid.org/0000-0001-7216-0044

Статтю присвячено аналізу європейської освітньої політики щодо забезпечення якості підготовки здобувачів наукових ступенів, еквівалентних PhD. Метою дослідження стало теоретичне обґрунтування основних тенденцій інноваційного розвитку докторської освіти у Європейському просторі вищої освіти на сучасному етапі.

Методологія проведеного дослідження ґрунтується на системному підході до аналізу освітньої політики, що унормовує підготовку здобувачів наукових ступенів, еквівалентних PhD, у Європейському просторі вищої освіти. До методологічних принципів, дотримання яких передбачене дослідженням, віднесено: об'єктивності, комплексності, розкриття суперечностей предмета, що вивчається, міждисциплінарності, культуровідповідності. Серед теоретичних та емпіричних методів дослідження преважують такі як: аналіз, синтез, моделювання, порівняння, узагальнення окремих положень наукових підходів для обґрунтування провідної ідеї дослідження, спостереження за освітнім процесом, контент-аналіз, статистичний аналіз.

За результатами проведеного дослідження з'ясовано, що освітня політика у Європейському просторі вищої освіти та Європейському дослідницькому просторі вибудовується навколо пріоритетів якості і у дослідженнях молодих дослідників, і у викладанні. Серед ключових тенденцій інноваційної підготовки здобувачів наукових ступенів, еквівалентних PhD, виокремлено такі як: гнучка інституалізація організаційних структур вищої освіти рівня PhD; пріоритетність дослідницького складника у підготовці здобувачів наукових ступенів; інноваційність практик наукового керівництва; кар'єрне зростання та мобільність молодих дослідників як стратегічні завдання докторської освіти; диверсифікація траєкторій фінансової підтримки досліджень здобувачів наукових ступенів.

На етапі наближення вітчизняної освітньої політики до європейських стандартів важливо врахувати виявлені тенденції розвитку докторської освіти (восьмий рівень Національної рамки кваліфікацій) та ключові індикатори оцінки її якості, які найчастіше практикуються у закладах вищої освіти у ЄС: наукові публікації здобувачів наукових ступенів, еквівалентних PhD, прогрес у написанні наукової кваліфікаційної праці, кваліфікаційний рівень професорсько-викладацького складу тощо.

Ключові слова: докторська освіта, освітня політика, тенденції підготовки здобувачів наукових ступенів, Європейський простір вищої освіти, Рада з докторської освіти Асоціації європейських університетів.

TENDENCIES OF DOCTORAL EDUCATION INNOVATIVE DEVELOPMENT THROUGH EUROPEAN HIGHER EDUCATION AREA

Fast Olha Leonidivna,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Dean of Faculty of Primary Education and Physical Culture
Lutsk Pedagogical College of the Volyn Regional Council
olhafast.ua@gmail.com
orcid.org/0000-0001-7216-0044

The article is devoted to the European educational policy analysis in the context of the PhD candidates training quality insurance. The aim of the study was to theoretically substantiate the main trends in the innovative development of doctoral education in the European Higher Education Area at the present stage.

The methodology of the study is based on a systematic approach to the analysis of educational policy, which regulates the training of the applicants for degrees equivalent to PhD in the European Higher Education Area. The methodological principles, the observance of which is provided by the research, include: objectivity, complexity, disclosure of contradictions of the studied subject, interdisciplinary, cultural conformity. Among the theoretical and empirical research methods prevail the following: analysis, synthesis, modelling, comparison,

generalization of individual provisions of scientific approaches to substantiate the leading idea of the study, observation of the educational process, content analysis, statistical analysis.

The study found that educational policy in the European Higher Education Area and the European Research Area revolves around quality priorities, both in research by young researchers and in teaching. Among the key trends in the innovative training of the candidates for degrees equivalent to PhD, the following are highlighted: flexible institutionalization of organizational structures of higher education at the PhD level; priority of the research component in the preparation of the applicants for scientific degrees; innovative practices of scientific guidance; career growth and mobility of young researchers as strategic objectives of doctoral education; diversification of trajectories of financial support of the PhD candidates' research.

Through the period of the national educational policy reforming according to European standards, it is important to take into account the identified trends in doctoral education (eighth level of the National Qualifications Framework) and key indicators for assessing its quality, which are most commonly practiced in higher education institutions in the EU: PhD candidates' publications, progress in writing a research work, the qualification level of the teaching staff, etc.

Key words: *doctoral education, educational policy, tendencies of training PhD candidates, European Higher Education Area, Council for Doctoral Education of the Association of European Universities.*

Вступ

Відновлення євроінтеграційного вектора розвитку України істотно вплинуло на формування державної освітньої політики. В її основі – нові цінності та світоглядні орієнтири, що уможливили перехід від усеохоплюючого контролю та регламентації до самоврядності та автономії закладів освіти.

Останні роки державотворення ознаменувалися пильною увагою суспільства до реформування ланки вищої освіти. Із прийняттям Закону України «Про вищу освіту» (2014), Закону України «Про освіту» (2017) увиразнилася місія університетської науки: якість наукових досліджень, підготовка нового покоління молодих дослідників, здатних примножувати кращі традиції української науки в умовах глобалізованого змагального лідерства. Інтеграція вищої освіти України до Європейського освітнього і дослідницького просторів визначає пріоритетність досліджень інноваційних європейських практик підготовки здобувачів наукових ступенів у системі вищої освіти, їх прикладне переосмислення та застосування у вітчизняних освітніх реаліях.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні основних тенденцій інноваційного розвитку докторської освіти у Європейському просторі вищої освіти на сучасному етапі.

1. Теоретичне обґрунтування проблеми

З огляду на багатоплановість проблеми дослідження виокремлюємо такі аспекти, що превалюють у працях авторів, як: глобальні та національні контексти підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації (Регейло, 2014); європеїзація докторських програм на основі інклюзивного та міждисциплінарного підходів (Семенов, Вовк, 2016); формування методологічної культури молодих дослідників, особливості формування дослідницької компетентності здобувачів наукових сту-

пенів в умовах євроінтеграції вищої освіти (Фаст, 2016; Ярошенко, 2108) та ін.

За результатами аналізу освітньо-педагогічного дискурсу з'ясовано, що задля гармонізації вітчизняної освітньої політики, спрямованої на забезпечення якості вищої освіти восьмого рівня Національної рамки кваліфікацій, із європейськими освітніми практиками важливо систематично враховувати основні тенденції інноваційного розвитку докторської освіти у Європейському просторі вищої освіти.

2. Методологія та методи

Методологія проведеного дослідження ґрунтується на системному підході до аналізу освітньої політики, що унормовує підготовку здобувачів наукових ступенів, еквівалентних PhD, у Європейському просторі вищої освіти. До методологічних принципів, дотримання яких передбачено дослідженням, віднесено: об'єктивності, комплексності, розкриття суперечностей предмета, що вивчається, міждисциплінарності, культуровідповідності. Серед теоретичних та емпіричних методів дослідження превалюють такі: аналіз, синтез, моделювання, порівняння, узагальнення окремих положень наукових підходів для обґрунтування провідної ідеї дослідження, спостереження за освітнім процесом, контент-аналіз.

3. Результати та дискусії

За останнє десятиріччя, відколи було прийнято Зальцбурзькі Принципи-II (European University Association, 2010), організація докторської освіти (третій цикл вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти та восьмий рівень Національної рамки кваліфікацій) зазнала значної трансформації. Одним із головних здобутків стало наділення здобувачів наукових ступенів, еквівалентних ступеню PhD, статусом і правами молодих дослідників, тобто професіоналів у галузі науки, а не студентів, як це було прийнято до набуття чинності Зальцбурзькими Принципами. Тому європейські

університети у зв'язку з інституційною відповідальністю за якість підготовки молодих дослідників диверсифікували освітню політику, організаційну структуру та практики докторської освіти.

У дослідженні Ради з докторської освіти Асоціації європейських університетів (EUA CDE) зазначається, що докторська освіта – динамічна сфера, специфічною рисою якої є присутність ключових викликів як щодо якості вищої освіти, так і якості досліджень (Council for Doctoral Education of European Universities Association, 2019). Як бачимо з інфографіки (рис. 1), до найбільш суттєвих викликів, що вимагають ефективного реагування, віднесено фінансування докторської освіти, проблеми дотримання дослідницької етики та цінностей доброчесності, професійну мобільність та інтернаціоналізацію вищої освіти рівня PhD, кар'єрний розвиток молодих дослідників тощо.

Грунтовний аналіз наукових праць, рамових документів, нормативного забезпечення якості вищої освіти рівня PhD у Європейському просторі вищої освіти уможливив виокремлення низки тенденцій інноваційного розвитку докторської освіти, сутність яких обґрунтуємо нижче.

Гнучка інституалізація організаційних структур вищої освіти рівня PhD. У звітних матеріалах Ради з докторської освіти Асоціації європейських університетів (EUA CDE) зазначається, що, попри розмаїття організаційних структур, спричинене самобутніми традиціями європейських універ-

ситетів, усе ж демонструється спільність підходів у питаннях організації діяльності структурних одиниць у системі університетської докторської освіти. За результатами опитування, ініційованого EUA CDE, чітко прослідковується тягіння більшості закладів вищої освіти до організації підготовки здобувачів наукових ступенів, еквівалентних PhD, у межах докторських шкіл (англ. *doctoral school*) чи докторських програм (англ. *doctoral programmes*).

Докторські програми, що включають перелік навчальних курсів, логіку та етапність підготовки, можливості мобільності, присутні у 73% університетів. Такі організаційні одиниці, як докторські школи, з характерними складовими частинами діяльності (розробка освітніх програм, забезпечення якості, організація контролю та керівництва, консультування тощо) функціонують у 62% європейських університетів. Значно рідше (у 13% університетів), але все ж практикується схема внутрішньоуніверситетської колаборації між декількома підрозділами, дотичними до підготовки здобувачів наукових ступенів: університетський консорціум, крос-інституційна докторська школа тощо. Задля цілісності картини варто відзначити, що є ще один підхід, хоча і менш поширений (в 1% інституцій), згідно з яким організація підготовки здобувачів вищої освіти докторського рівня віднесена до сфери індивідуальної відповідальності наукових керівників, які здійснюють її без інституційного регулювання університетом.

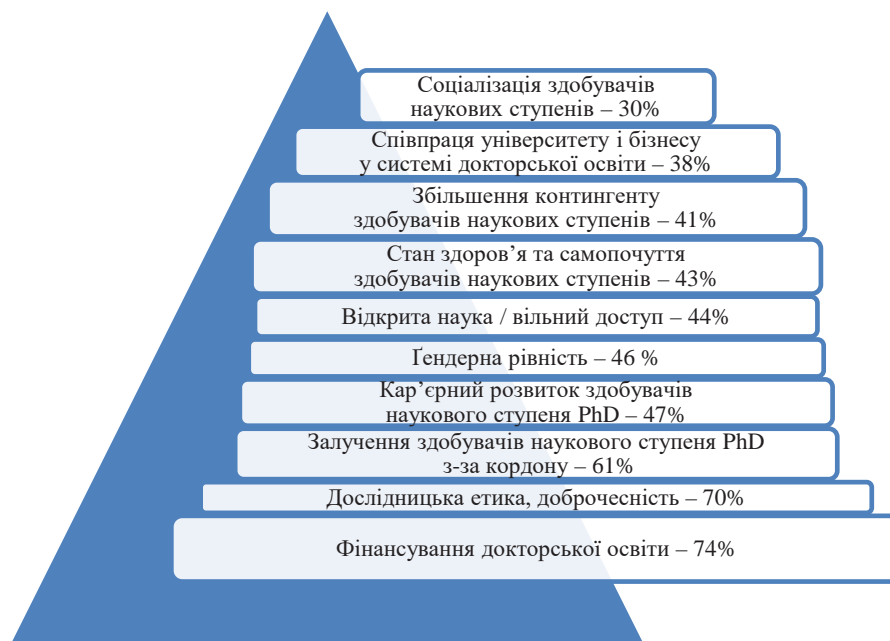

Рис. 1. Розподіл пріоритетності напрямів удосконалення докторської освіти у ЄПВО

Гнучкість в організації докторської освіти прослідковується і на прикладі рівнів її організації, зокрема, дисциплінарному рівні (наприклад, фізика, психологія, історія тощо) – 64% інституцій; факультетському рівні – 52%, а також на рівні конкретних тем наукових досліджень чи соціально важливих проблем (наприклад, міграція, енергозбереження, ефективне використання природних ресурсів, бідність, безробіття, охорона здоров'я тощо) – 14% університетів.

Дискусійним залишається і питання тривалості докторської підготовки. У більшості європейських університетів (65%) у середньому підготовка здобувача наукового ступеня, еквівалентного PhD, триває 3,5–4,5 року. Однак, згідно з дослідженням (Council for Doctoral Education of European Universities Association, 2019), прослідковується тенденція до скорочення термів докторської підготовки, оскільки саме це декларують близько 43% європейських освітніх інституцій і у 42% університетів вважається, що у збільшенні термінів підготовки потреби немає. У 15% закладів вищої освіти прослідковується тенденція до збільшення термінів підготовки докторантів.

Отже, можемо підсумувати, що домінуючими формами організації докторської освіти є докторські школи та програми, хоча це жодним чином не применшує ролі ще однієї ключової інституції – наукового керівництва докторськими (в українських реаліях – PhD) дослідженнями.

Пріоритетність дослідницького складника у підготовці здобувачів наукових ступенів. У більшості європейських університетів докторська підготовка здійснюється за чітко унормованими процедурами і правилами. До сфери регулювання, зокрема, належать такі аспекти, як: визначення переліку обов'язкових навчальних курсів, оцінка навчальної діяльності здобувачів (наприклад, екзамени), розробка змісту навчальних курсів, обсягів кредитів на їх вивчення тощо. Методологічною основою організації докторської підготовки є компетентнісний підхід. Зокрема, освітній процес зорієнтовано на формування у здобувачів наукових ступенів, еквівалентних ступеню PhD, таких компетентностей, як:

– специфічні дослідницькі компетентності (оволодіння сучасними ефективними методами і прийомами досліджень, інноваційним науковим знанням тощо) (97% університетів);

– загальні академічні компетентності (написання грантових заявок, проектів, публікування наукових праць, етика наукових досліджень) (82%);

– прикладний характер нового наукового знання (дотримання прав інтелектуальної власності, підприємливість) (47%);

– викладацькі компетентності (педагогічні, дидактичні) (45%);

– наскрізні та лідерські компетентності (37%).

Слід відзначити, що викладені вище результати вивчення освітньої політики університетів щодо організації докторської підготовки значно корелюють з іншими показниками – провідними видами діяльності здобувачів докторської освіти. Результати опитування засвідчили, що найбільше часу молоді дослідники приділяють саме науковим дослідженням (95% відповідей). Значно менше часу відводиться на адміністративну роботу, пов'язану із дослідженнями (написання грантових заявок, звітів тощо) (20%), викладання (13%), наукові комунікації (науково-популярні блоги, комунікації у позафахових середовищах) (33%), участь у професійних об'єднаннях, неурядових організаціях тощо (36%), адміністративну роботу, пов'язану із викладанням (проведення екзаменів, написання звітів) (35%) (Council for Doctoral Education of European Universities Association, 2019).

Узагальнюючи вищезазначене, варто підкреслити, що організація освітнього процесу на докторському рівні пронизана цінностями професійного та особистісного зростання здобувачів наукових ступенів. Дослідницька зорієнтованість змісту навчання за докторськими програмами забезпечує ефективну підготовку молодих дослідників до наукової кар'єри у глобалізованому і конкурентному суспільстві, що динамічно змінюється.

Інноваційність практик наукового керівництва. У Європейському дослідницькому просторі керівництво науковими дослідженнями аспірантів набуло статусу колективної відповідальності, що включає діяльність наукового керівника, інших кваліфікованих членів управлінської команди (групи наукових наставників) та певних організаційних структур університету, дотичних до підготовки здобувачів наукових ступенів. Слід відзначити, що кваліфікована підтримка аспірантів, професійний супровід їхніх наукових досліджень загострюють увагу стейкхолдерів до питань якості наукового наставництва як освітньої інституції. У згаданому вище дослідженні (Council for Doctoral Education of European Universities Association, 2019) ідеться, що останніми роками європейськими університетами напрацьовано ефективні практики інституційного регулювання діяльності наукових керівників (чи їх команд), що включають

унормування таких аспектів, як: перелік кваліфікаційних вимог до наукових керівників та процедур їх призначення (у 89% закладів вищої освіти); порядок офіційного звітування здобувачів щодо прогресу у наукових дослідженнях та навчанні (81%); офіційні відгуки наукових наставників про здобутки аспірантів (73%); укладання письмової угоди між здобувачем наукового ступеня, еквівалентного PhD, науковим керівником та закладом вищої освіти (64%); політика урегулювання конфліктів між аспірантом (англ. *doctoral candidate*) та науковим керівником (59%); мінімальна кількість консультацій з науковим керівником (52%); максимально допустима кількість аспірантів для керівництва одним науковим консультантом (39%); обов'язкове навчання (професійна підготовка) для наукових керівників (17%); опційні (необов'язкові) навчальні заняття, тренінги для наукових керівників (43%).

Щодо інституційних форм наукового наставництва, то індивідуальне керівництво підготовкою здобувача є характерним для 49% європейських закладів вищої освіти (23% – для всіх докторських програм, 24% – для більшості докторських програм); керівництво групою наставників, які працюють у одній освітній інституції, практикується у 47% університетів (24% – в усіх докторських програмах, 23% – у більшості докторських програм); колективне (командне) керівництво, що включає науковців з інших університетів реалізовується у 24% університетів (13% – в усіх докторських програмах, 11% – у більшості освітніх програм).

Кар'єрне зростання та мобільність молодих дослідників як стратегічні завдання докторської освіти. Пильна увага до питань кар'єрного зростання здобувачів вищої освіти докторського рівня зумовлена стрімким зростанням чисельності студентів на всіх рівнях освіти, а також осіб, яким присуджено наукові ступені (Organization for Economic Cooperation and Development, 2014). Тож очевидно, що перед лідерами академічних середовищ постало нове стратегічне завдання – організація ефективного навчання задля підтримки молодих дослідників у побудові професійної кар'єри. Демократизація освітнього процесу у межах докторських програм є ключовою цінністю у цих питаннях. Так, згідно з дослідженнями, зусилля у європейських університетах спрямовуються на урізноманітнення кар'єрних траєкторій випускників докторських шкіл, які включають підготовку покоління майбутніх учених, дослідників (78%), кар'єри поза академічним середовищем (52%), висококваліфікованих працівників з управ-

ління інноваційними знаннями (53%), лідерів та управлінців (29%). Освітня політика у більшості інституцій вибудовується навколо розуміння потреби більш комплексного і структурованого підходу у питаннях підготовки молодих дослідників з академічними амбіціями до побудови успішної кар'єри.

Кар'єрне просування молодих дослідників тісно корелює із можливостями мобільності. Як свідчить практика, у європейських університетах більшість докторантів продовжують навчання за докторськими програмами у тій же країні і навіть університеті, у якому здобули попередній кваліфікаційний рівень (магістра чи бакалавра) (53%) (Council for Doctoral Education of European Universities Association, 2019). Показники національної та інтернаціональної мобільності докторантів є такими: близько 27% респондентів вибирають для навчання докторську школу університету, в якому до того не навчалися, у своїй країні; 20% докторантів реалізують докторські студії і дослідження в освітніх інституціях інших країн. Заважаючи на це, Європейська рада з питань докторської освіти відносить мобільність молодих дослідників до пріоритетних завдань розвитку їх професійної кар'єри.

Диверсифікація траєкторій фінансової підтримки досліджень здобувачів наукових ступенів. У дослідженнях Ради з докторської освіти Європейської Асоціації університетів (Council for Doctoral Education of European Universities Association, 2019) чітко декларується розуміння важливості фінансових інвестувань задля забезпечення якісної підготовки нового покоління молодих учених. Доступність фінансової підтримки та її обсяги відіграють ключову роль (англ. *knock-on effect*) в усіх інших аспектах дослідницької роботи здобувачів наукових ступенів. Джерела такої фінансової підтримки є значно диверсифікованими – від державного фінансування на національному рівні (48% респондентів) до відсутності будь-якого фінансового стимулювання (32%). Серед інших форм фінансування підготовки здобувачів наукових ступенів, еквівалентних PhD, – гранти, стипендії (45%), заробітна платня (45%), що виплачуються інституційно закладом вищої освіти, поєднання декількох джерел фінансування (39%), міжнародні джерела фінансування (29%), фінансова підтримка роботодавців (приватний сектор, державні установи, неурядові громадські організації тощо) (28%).

Слід також відзначити, що, згідно з дослідженням Асоціації Європейських університетів (European Commission /

Таблиця 1

**Індикатори оцінки якості докторської освіти
у Європейському просторі вищої освіти**

Рейтингове місце	Назва індикатора	Розподіл індикаторів за частотою використання, у %	
		Завжди використовується	Значною мірою використовується
1	Наукові публікації здобувача наукового ступеня, еквівалентного PhD	46%	30%
2	Прогрес у написанні наукової кваліфікаційної праці здобувача наукового ступеня, еквівалентного PhD	44%	28%
3	Кваліфікаційний рівень викладацького складу	41%	25%
4	Рівень задоволеності здобувачів наукового ступеня, еквівалентного PhD	29%	25%
5	Індикатори якості (політика відкритого рецензування, комітети оцінювання тощо)	27%	27%
6	Рівень інтернаціоналізації	23%	30%
7	Кар'єрні траєкторії випускників докторських шкіл	16%	17%
8	Актуальність дослідницьких практик для потреб суспільства	7%	19%
9	Актуальність дослідницьких практик для потреб економіки	5%	13%

EACEA / Eurydice, 2017), освітні системи докторської підготовки рухаються різними траєкторіями вирішення питань фінансування досліджень залежно від конкретної країни. У Німеччині, Австрії і Люксембурзі, до прикладу, сферою відповідальності університетів є залучення фінансування з державного сектору. Такі країни, як Ірландія, Іспанія та низка інших у Східній та Центральній Європі, вибрали шлях інтенсивного скорочення джерел державного фінансування. Тож, як бачимо, траєкторії фінансування є диверсифікованими і нарощення розбіжностей у джерелах фінансової підтримки докторської освіти або їх наявності триває загалом у межах Європейського простору вищої освіти та Європейського дослідницького простору.

Підсумовуючи вищевикладене, важливо зазначити, що виявлені тенденції значно корелюють з індикаторами якості підготовки здобувачів наукового ступеня, еквівалентного PhD. Як ідеться у звітних матеріалах Ради з докторської освіти Європейської Асоціації університетів (Council for Doctoral Education of European Universities Association, 2019), з найбільшою частотою у практиці європейських вишів трапляються такі критерії, як: наукові публікації здобувачів наукових ступенів, еквівалентних PhD, прогрес у написанні наукової кваліфікаційної праці, кваліфікаційний рівень професорсько-викладацького складу тощо (таблиця 1).

На етапі наближення вітчизняної освітньої політики до європейських стан-

дартів важливо враховувати виявлені тенденції розвитку докторської освіти (8-й рівень Національної рамки кваліфікацій) та ключові індикатори оцінки її якості, які найчастіше практикуються у закладах вищої освіти у ЄС.

Висновки

За результатами проведеного дослідження з'ясовано, що освітня політика у Європейському просторі вищої освіти та Європейському дослідницькому просторі вибудовується навколо пріоритетів якості і у дослідженнях молодих дослідників, і у викладанні. Серед ключових тенденцій інноваційної підготовки здобувачів наукового ступеня, еквівалентного PhD, виокремлено такі як: гнучка інституалізація організаційних структур вищої освіти рівня PhD; пріоритетність дослідницького складника у підготовці здобувачів наукових ступенів; інноваційність практик наукового керівництва; кар'єрне зростання та мобільність молодих дослідників як стратегічні завдання докторської освіти; диверсифікація траєкторій фінансової підтримки досліджень здобувачів наукових ступенів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014р. №1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 18.11.2020).
2. Реейло І.Ю. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації України у

XX – на початку XXI століття : монографія. Київ : Освіта України, 2014. 704 с.

3. Семенов О.М., Вовк М.І. Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету : монографія. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 284 с.

4. Фаст О.Л. Культура наукового керівництва як чинник забезпечення якості докторської освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя : КПУ, 2016. Вип. 51 (104). С. 300–305.

5. Ярошенко О.Г. Дослідницька компетентність науково-педагогічного працівника і її розвиток в умовах інтеграції вищої освіти і науки. *Проблеми освіти : збірник наукових праць*. Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2018. Вип. 88. Ч. 2. С. 339–347.

6. Council for Doctoral Education of European Universities Association. Doctoral education in Europe today: approaches and institutional structures: survey. Geneva. 2019. URL: <https://eua.eu/downloads/publications/online%20eua%20cde%20survey%2016.01.2019.pdf> (дата звернення: 10.12.2020).

7. European Commission / EACEA / Eurydice. Modernization of Higher Education in Europe: Academic Staff. Eurydice Report. Luxembourg : Publications Office of the European Union. 2017. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/40f84414-683f-11e7b2f2-01aa75ed71a1/language> (дата звернення: 02.12.2020).

8. European University Association. Salzburg II Recommendations. European Universities' Achievements since 2005 in Implementing the Salzburg Principles. Brussels. 2010. URL: http://www.eua.be/Libraries/publications-homepagelist/Salzburg_II_Recommendations (дата звернення: 10.12.2020).

9. Organization for Economic Cooperation and Development. Education Indicators in Focus. Who are the doctorate holders and where do their qualifications lead them? Paris : OECD Publishing. 2014. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-indicators-in-focus_22267077 (дата звернення: 08.12.2020).

REFERENCES

1. "Pro vyshchu osvitu": Zakon Ukrainy (2014). Data onovlennia: 28.09.2017. [Law of Ukraine "On Higher Education"]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].

2. Reheyo, I.Y. (2014). *Pidhotovka naukovykh i naukovo-pedahohichnykh kadriv vyshchoyi kvalifikatsiyi Ukrainy u XX – na pochatku XXI stolittia: monohrafiya*. [Preparation of scientific and scientific-pedagogical staff

of the highest qualification of Ukraine in the XX – at the beginning of the XXI century: monograph]. Kyiv: Osvita Ukrainy. 704 p. [in Ukrainian].

3. Semenoh, O.M., Vovk, M.I. (2016). *Akademichna kul'tura doslidnyka v osvith'o-kul'turnomu prostori universytetu: monohrafiya* [Academic culture of the researcher in the educational and cultural space of the university: monograph]. Sumy: SumDPU imeni A.S. Makarenka. 284 p. [in Ukrainian].

4. Fast, O.L. (2016). Kul'tura naukovooho kerivnytstva yak chynnyk zabezpechennya yakosti doktors'koyi osvity [The culture of scientific guidance as a factor in insurance the quality of doctoral education]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchey i zahal'noosvitniy shkolakh – Pedagogy of formation of creative personality in higher and general education schools*, 51 (104), 300–305 [in Ukrainian].

5. Yaroshenko, O.H. (2018). Doslidnyts'ka kompetentnist' naukovo-pedahohichnoho pratsivnyka i yiyi rozvytok v umovakh intehratsiyi vyshchoyi osvity i nauky [Research competence of the scientific and pedagogical worker and its development in the conditions of integration of higher education and science]. *Problemy osvity – Problems of education*, 88, 339–347 [in Ukrainian].

6. Council for Doctoral Education of European Universities Association. (2019). Doctoral education in Europe today: approaches and institutional structures: survey. Geneva. Retrieved from: <https://eua.eu/downloads/publications/online%20eua%20cde%20survey%2016.01.2019.pdf> [in English].

7. European Commission / EACEA / Eurydice. (2017). Modernization of Higher Education in Europe: Academic Staff. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/40f84414-683f-11e7b2f2-01aa75ed71a1/language> [in English].

8. European University Association. (2010). Salzburg II Recommendations. European Universities' Achievements since 2005 in Implementing the Salzburg Principles. Brussels. Retrieved from: http://www.eua.be/Libraries/publications-homepagelist/Salzburg_II_Recommendations [in English].

9. Organization for Economic Cooperation and Development. (2014). Education Indicators in Focus. Who are the doctorate holders and where do their qualifications lead them? Paris: OECD Publishing. Retrieved from: https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-indicators-in-focus_22267077 [in English].

*Стаття надійшла до редакції 14.12.2020.
The article was received 14 December 2020.*